

Gabriel, Jiří

[Klassiker der Philosophie I, II. Ed. Otfried Höffe]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. B, Řada filozofická.
1983, vol. 32, iss. B30, pp. 122-123

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/106661>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ných problémů filozofie, které bude třeba stále promýšlet. Dokud budou lidé zvi-
daví, a to budou, pokud budou lidmi, filozofie ani nezahyne, ani se nestane vý-
hradní záležitostí specialistů.

Z dosavadní naší komentované charakteristiky recenzované knihy vyplývá, že
autor pouze prvé tři kapitoly věnoval titulnímu tématu, a že dvě poslední jsou
zajímavým příspěvkem k úvahám o úkolech filozofie (hlavně u Hegela a Wittgen-
steina, ale i v současnosti). Ty poslední knihu velmi obohatily, protože daleko více
než prvé tři pomohly poznat autorův filozofický profil.

Autor zjevně vyrostl v prostředí filozoficky ovládaném Wittgensteinovými dě-
dici (Strawson aj.), tedy tzv. jazykovou filozofií. Jistě je — spolu s mnohými svými
vrstevníky — nespokojen s její triviálností a s její profesionalistickou tendencí
bránit se proti pronikání politických a sociálních otázek. Východisko hledá v záj-
mu o Hegelovo dílo; revoluční interpretace tohoto díla ho přivedla k zájmu
o marxismus. Jako „marxista“ je však velmi nedůsledný. Především je mu cizí
skutečná marxisticko-leninská revoluce. Má zjevně tendenci přeceňovat některé
formální rysy vládnutí a podceňovat (nedoceňovat) progresivní obsah diktatury pro-
letariátu, a možná i lidového státu. Nedoceňuje úlohu vědeckého, materialistického
a ateistického světového názoru a jeho význam v seriózním filozofickém systému;
nejde jen o to, že na některých místech své knihy působí dojmem autora, který se
zhlíží v Hegelově objektivním idealismu, ale hlavně o to, že podle něho patří
k věčným otázkám filozofie též problém boha (u něho s velkým počátečním písmem-
nem). Autor se ani nepokusil o dialektikomaterialistický a historikomaterialistický
rozběr vztahu mezi jazykem a skutečností (rozuměj: nepokusil se o něj ani v ná-
znaku). Jeho úvahy o vnímání u Hegela a Wittgensteina jsou opravdu jen glosami
k názorům těchto myslitelů a některých dalších filozofů; nejen nevyústily v marxis-
ticko-leninskou analýzu příslušné gnoseologické problematiky, respektující v plné
míře úlohu praxe v poznání, ale nejsou ani v nejmenším proniknuty přístupem
z pozic této problematiky.

Nicméně autorovo tchnutí k marxismu je sympatické. Zdá se, že v současné si-
tuaci ohrožení Evropy hrozbou jaderné války, o níž je v knize také zmínka, pro-
cházejí ideologické postoje inteligence, pracující v oblasti humanitních věd, i v ta-
kové konzervativní zemi, jakou je Anglie, proměnami, jež jsou předzvěstí hlubších
procesů, které v Západní Evropě dříve nebo později proběhnou.

Z formálních nedostatků musíme upozornit na velký počet chyb v němčině (v jed-
notlivých slovech a v jednom citátu na s. 53, 60, 68, 77 a 104).

Knihy by si zasloužila hodně pozornosti filozofů, i když kritické, zvláště v socialis-
tických zemích; snad ji tato recenze pomůže vyvolat.

Jiří Cetl

Klassiker der Philosophie I, II. Ed. Otfried Höffe. München, Verlag C. H. Beck 1981.
562 + 555 stran.

Mnichovské Beckovo nakladatelství vydává edici, jejíž jednotlivé svazky přinášejí
studie věnované osobnostem, které mají ve svém oboru postavení klasiků. Po *Kla-
sicích politického myšlení* (I. Od Platóna po Hobbese, II. Od Locka po Maxe We-
bera), *Klasicích sociologického myšlení* (I. Od Comta po Durkheima, II. Od Webera
po Mannheima), *Klasicích pedagogiky* (I. Od Erasma Rotterdamského po Herberta
Spencera, II. Od Karla Marxe po Jeana Piageta), *Klasicích teorie literatury a Kla-
sicích sociologie umění* došlo v roce 1982 i na *Klasiky teologie* (I. Od Irenaea po
Martina Luthera, II. Od Richarda Simona po Dietricha Bonhoeffera) a *Klasiky filo-
zofie*.

Ve filozofii jsou — jak praví v úvodu k I. svazku Otfried Höffe, profesor etiky,
sociální a právní filozofie na univerzitě ve švýcarském Freiburgu a ředitel taměj-

šího Institutu pro sociální vědu a politiku – označování za klasiky či myslitelé, kteří pomáhají odkrývat lidskému duchu nové cesty poznání, formulují fundamentální otázky lidského bytí a zároveň tvoří pojmy a hledají metody pro jejich zodpovězení, kteří řeší problémy umožňující člověku sebepoznání a orientaci ve světě. Zkrátka, jak říká Saint-Beuve: „Un vrai classique... c'est un auteur qui a enrichi l'esprit humain“.

Klasikové filozofie jsou „klasiky ducha“. Především v tom smyslu, že svým dílem spoluvytvářejí strukturu našeho přírodovědního i společenskovědního obrazu světa, mravního i politického života. Pro celé dějiny platí, že významní filozofové svět nejen vykládali, ale originalitou, radikálností a důsledností svého myšlení jej také proměňovali. Díla klasiků přináší nová řešení ontologických, noetických, etických a dalších otázek, neustále posunují jejich smysl, zaměření; přestupují stávající horizonty lidského vědění a konstituují nové. Četba a kritická diskuse s díly klasiků proto také nejen seznamují s „příklady filozofování“, ale učí filozofování samotnému.

První svazek představuje klasiky filozofie od *předsokratiků po Davida Huma*. Jejich výběr lze považovat za už dostatečně „prověřený“, ustálený: po předsokraticích následují Platón, Aristoteles, Epikuros, stoa, Plotinos, Augustinus, Anselm, Tomáš Akvinský, Ockham, Cusanus, Bacon, Hobbes, Descartes, Pascal, Spinoza, Locke, Leibniz a francouzští osvícenci. Větší problémy měl editor v *druhém svazku* s novější dobou, zejména s koncem řady. V období od *Immanuela Kanta po Jean-Paula Sartra* tu za sebou následují Fichte, Hegel, Schelling, Schopenhauer, Mill, Kierkegaard, Marx, Dilthey, Nietzsche, američtí pragmatisté, Frege, Husserl, Bergson, Russell, Wittgenstein, Heidegger, Carnap, Horkheimer a Adorno. V prvním svazku čteme souhrnné pojednání o předsokraticích, stoicích a francouzských osvícencích, v druhém o amerických pragmatistech (jmenovitě o Peircovi, Jamesovi a Deweyovi) a do jedné kapitoly se dostali i Horkheimer a Adorno (ty podle Rolfa Wiggerhause spojují nejen pojmy jako Frankfurtská škola, kritická teorie, západní marxismus, duchovní otcovství studentského hnutí aj., ale i velké dílo *Dialektik der Aufklärung* z roku 1947, které Wiggerhaus srovnává s Marxovou a Engelsovou Německou ideologií a Russellovými a Whiteheadovými *Principia mathematica*).

Kapitoly věnované jednotlivým filozofům mají v zásadě stejnou stavbu: po krátkém úvodu následuje výklad o filozofově životě a díle, dále pak poměrně důkladná analýza jeho názorů a informace o jeho vlivu na další vývoj filozofie. Monografie, opírající se o bohatou starší i soudobou literaturu, se soustřeďují na podstatné věci, na zrod, charakter i smysl uvažovaných koncepcí, otázek i jejich řešení; pojednání jsou přitom přehledná a dobře srozumitelná. Jednotliví filozofové-klasikové jsou představeni i prostřednictvím jejich bust (u starších) či malířských nebo fotografických portrétů. Autory monografií jsou filozofové a historici filozofie působící většinou na západoněmeckých univerzitách nebo vědeckých institutech. V bibliografické části obou svazků jsou uvedena vydání děl vybraných filozofů a sekundární literatura (především německá a anglická). Svazky uzavírají oddíly poznámek, jmenný a věcný rejstřík a stručné informace o autorech jednotlivých kapitol.

Jiří Gabriel

John N. Findlay: *Plato und der Platonismus. Eine Einführung*. Königstein/Ts., Athenäum 1981. 194 strany.

Práce pojatá a inzerovaná již v podtitulu jako úvod není tradiční popularizací tradičního obrazu platónské filozofie. I když má obvyklou strukturu podobných prací, tj. po úvodních výkladech a po teoretické kapitole o Platónově teorii idejí a čísel postupně probírá všechny čtyři historické vrstvy platónských dialogů a nakonec hodnotí „druhý život“ platónismu, a i když je psána srozumitelně, chce